

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבמוסדות "מקור חיים" בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

בית הכנסת "זכור לאברהם" פיצ'וטו רחוב מפרץ שלמה 100, קרית שרת חולון

גליון מס' 350

ערש"ק פרשת "ויגש", זו' טבת תשע"ג

גילוי האמת

אל הגאון הצדיק רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, הגיע בחור מבוגר יחסית ובפיו בקשה. רוצה הוא לקבל את הסכמת המשגיח לעזוב את הישיבה ולצאת לעבוד. "בחור מבוגר הנני", הסביר, "אצטרך להתחתן, לגדל ילדים, ופרנסה מאיזו?" רבי אליהו לאפיאן המשגיח הדגול, האזין לדבריו בקשב רב, אולם טרם שסיים אותו תלמיד את דבריו, שאלו הרב: "ומאיין לך שתתחתן?". מיד השיב הבחור: "ה' יעזור, ה' יעזור, ודאי שבעזרת ה' אמצא את זיווגי". "ומניין לך שיהיו לך ילדים?", המשיך הרב לשאול. "ודאי ה' יעזור", מיהר הבחור לענות. והרב לא הירפה והמשיך לשאול: "ומניין לך שתזכה לגדלם?". הבחור שנראה תמה מפשר השאלות, לא היסס וענה: "מה פירוש, ודאי שאגדלם, ה' יעזור!". "תשמענה אוזניך מה שפיך מדבר", הרעים עליו הצדיק את קולו, "זה שתתחתן - ה' יעזור. ילדים - ה' יעזור. לגדלם - שוב ה' יעזור. אם כן מה שונה הצטרפות הפרנסה, מה כל הבהלה והלחץ, הרי גם כאן יוכל ודאי ה' יתברך לעזור, וכי יד ה' תיקצר חס ושלום!?!". הבחור שמע, הפנים את המסר וחיש מיד שב בשקידה לתלמודו. אחים ואחיות יקרים, במה דברים אמורים? פעמים רבות יש לנו תוכניות ומחשבות, רוצים אנו לבצע מהלך בחיים. לשיטתנו ודעתנו זהו מהלך נכון ומוצלח, מחושב ומדויק. אך לא פעם קורה שהאמת טופחת לנו על פנינו. פתאום אנו שומעים שיעור מוסר או תוכחה מחבר, ביקורת מבן משפחה או הערה משכך, ואנו מגלים שמה שחשבנו או רצינו לעשות לא כל כך עומד בקר האמת, לא כל כך מוצלח או מחושב וכמו שקרה לאחים הקדושים שבטי י-ה, שחשבו שמה שעשו עם יוסף אחיהם היה בצדק וביושר, באמת ולשם שמים אך לא יכלו לעמוד בתוכחתו של אותו אח קטן שהאיר ופקח את עיניהם. נחשוב ונשקול את מחשבותינו וצעדנו, ויהיה ה' בעזרנו.

תודה לאבא!

בפרשתינו קוראים אנו על המפגש המרגש של יעקב אבינו עם בנו יוסף הצדיק. לאחר כ"ב שנים שנפרדו דרכיהם, כאשר יוסף היה אך נער בן שבע עשרה שנה, וכעת לאחר הטילטולים השונים שעבר, שולט הוא בכל מצרים "המעצמה" הגדולה של אותם הימים ואף הוא עצמו כבר אבא למשפחה! השנים, כך נראה לא הכהו במאומה את רגשותיהם ואהבתם הגדולה זה לזה. ואכן מיד כשמתבשר יעקב שיוסף חי והוא מושל במצרים, מודיע הוא על אתר: "...רב עוד יוסף בני חי, אלך ואראנו בטרם אמות". והנה, יוסף אף הוא משנה ממנהג העולם ואוסר בעצמו את הסוסים למרכבה, שלא כדרך המלכים, וזאת בכדי להזדרז לכבודו של אביו! והנה הרגע המיוחל מגיע. "הבזקי המצלמות" של כלי התקשורת מתעדים את הרגע ההיסטורי, הלא יאומן מתרחש וקורה, החלום הופך למציאות עובדתית גמורה! ותורתנו הקדושה, חוקקת באותיות קידוש לבנה רגע זה: "ויאסור יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גושנה וירא אליו ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד", כולם עוצרים את נשמתם, יוסף ברוב אהבתו וחיבתו לאביו יעקב, בוכה שלא כדרך בני האדם, ויעקב - מה הוא עושה באותה השעה? רש"י הקדוש מבאר ואומר: "אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמעו!", ולכאורה כיצד יתכן הדבר, אחרי שנים של דאגה, נתק מוחלט ומחשבה שליוסף קרה את הדבר הנורא: "טרוף טרוף יוסף", והנה ההזדמנות הראשונה של יעקב לחבק את יוסף ולנשקו, האם זו העת וזה הזמן המתאים לקרוא קריאת שמעו? אלא שבאמת מבאר ה"גור אריה" שכאשר בא יעקב וראה את בנו יוסף מלך, באה בליבו אהבתו ויראתו של הקב"ה, וזו מידת החסידים שכאשר יקרה להם טוב, יתדבקו אל הקב"ה על הטובות והאמת שעשה עימם, ולכן קרא יעקב אבינו "קריאת שמעו", שבו נזכר ייחוד מלכות שמים ואהבתו! נמצינו למדים הפלא ופלא כמה גדול כוחו של יעקב אבינו שבאותו העת הגדול ביותר בחייו, לא נתן לעצמו להתרפק ולהנות מאותם רגעים כאהבת הבהמה את בנה, אלא גם אז לא שכח להכיר טובה לא-ל המטיב עימו בכל עת וזמן ולייחד את שמו יתברך באהבה רבה!

אחים יקרים, כיצד הדברים אכן קשורים אלינו ולמעשינו? עלינו לזכור ולדעת שלהעפיל לפסגות כאלו רמות ונעלות, אין הדברים מתחילים אלא במעשים הקטנים היום יומיים, שבהם זוכים אנו לחוש את ידו הגדולה החופפת עלינו, והשגחתו הפרטית על כל צעד ושעל במעשינו! נפתח פינו ונודה לשמו הגדול! ולדוגמא: הגענו בריאים לבית הכנסת לתפילה, נודה לו על כך במילים מפורשות: "תודה, אבא, שהגענו לתפילה בזמן ומתוך בריאות", הגענו בזמן לעבודה. "תודה רבה ריבונו של עולם שהמעסיק לא תפש אותי על 'חס'!". אכלנו ארוחה דשנה וטעימה? נודה לה' שהאכילנו כדרך בני האדם ולא דרך צינורית שקופה! אחד הלקוחות ביזה אותנו על לא עוול בכפינו? - גם שם לא נשכח לומר: "תודה רבה אבא יקר שזיכית אותי ביסורים בעולם הזה שינקו אותי מחטאי ופשעי!", ועל זה הדרך עשרות מצבים וסיבות להודות, חופפים ועוטפים אותנו תמיד בכל יום! אם נזכה אך לפתוח את העיניים ולראות את עין השגחתו עלינו לטובה, אזי ממילא יפצחו חרצובות פינו בשירה והודיה! ונזכה ליחד את שמו עלינו בבנין בית המקדש בימינו במהרה!

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
17:53	17:21	16:18	י-ם
17:58	17:20	16:04	חיפה
17:54	17:19	16:07	כ"ש
17:54	17:23	16:23	

הפסגת השבוע:
"ויהי דבר... ואתה בן אדם"

מוטעמים לשבת

באוצר המלכות לשלוח עגלות להביא את בני משפחתו, בלא ציווי מיוחד! והתורה הקדושה מצאה לנכון לצטט זאת, כדי ללמדנו זהירות בממון המעביד. וכמו שמצינו שיעקב היה בבית לבן עשרים שנה, וכשיצא משם בא לבן ומישש כל כליו, ולא מצא אפילו מחט השייכת לו!

(מעייני השבוע)

"ואת יהודה שלחו לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה" (מו, כוז)

שלחו להתקין לו בית ועד שיהא מורה בו דברי תורה, ושיהיו השבטים לומדים בו (בראשית רבה צה, ב). רואים אנו מכאן את גדולתו הרוחנית של יעקב ואת שקידתו בצורה ללא הרף, שגם בזמן כזה כשכל מחשבתו ותשוקתו היתה לראות את בנו יוסף ולהנות ממנו, עם כל זה דאג בראש וראשונה להתקין מקום ללמוד תורה, כיון שהתורה הקדושה היתה כל חיותו ומהותו בעולם הזה.

(תורת הפרשה)

ובנימין והרגישו, כי הפירוד ביניהם עד כה נגרם בשל שנאת חנם - מיד ראו את החורבן, שאף הוא היה תוצאה של שנאת חנם. לפיכך בכו על כך, ששנאת חנם זו, אשר גרמה עכשיו לתוצאות כאלה - תגרום גם בעתיד לחורבנות. תיקונה של שנאת חנם הוא, להגביר את האהבה ההדדית כל כך, עד שצער חבירו יכאיב את האדם יותר מאשר צער עצמו. ולפיכך בכו כל אחד על חורבן חבירו, ולהוכיח בכך, שבעיקר איכפת לו לכל אחד מהם חורבנו של השני. ואף על פי שמקדשו של בנימין אינו יכול להיבנות אלא לאחר חורבנו של משכן יוסף, מוטב לו שלא ייבנה מקדשו הוא ובלבד שלא יחרב מקדשו של חבירו. אהבה שכזו עשויה להיות תיקון לשנאת חנם...

(מעניה של תורה)

"ואתה ציווית זאת עשיו" (מז, יט)

כתב רבינו הרמב"ן ז"ל, שפרעה מצא לנכון לצוות את יוסף בציווי מיוחד לשלוח לאביו עגלות עבור כל בני המשפחה, בהכירו את נקיון כפיו של יוסף, שלא ישלח חלילה יד

"וישבת בארץ גושן והיית קרוב אלי אתה ובניך" (מז, י)

מספרים על ה'ט"ז ז"ל, שלא רצה להתראות עם אביו בעת שעלה על כסא הרבנות, למען לא ייכשל בכיבוד אב, כאשר אביו יבקש לכבדו בתור רב. כיוצא בזה גם יוסף היה חושש, שבגלל היותו משנה למלך יהא יעקב חייב לחלוק לו כבוד וייכשל, איפוא, בכיבוד אב. לפיכך לא רצה לגור איתו יחד, כי אם "וישבת בארץ גושן" (מפי שמועה)

(מעניה של תורה)

"ויפול על צוארי בנימין אוזויו ויבך ובנימין בכה על צואריו" (מז, ד)

ויבך - על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב, ובנימין של יוסף וסופו ליחרב (רש"י). מדוע זה בכו עכשיו, בשעת שמחה, על החורבן שבעתיד, ומדוע בכו כל אחד על חורבן חברו ולא על חורבן עצמו? אמר הה"ק ר"י מקאזמיר זצ"ל: ברם, כידוע נחרבו בתי המקדש בגלל שנאת חנם. והנה, כאשר נפגשו יוסף

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

"למדת", התורה היא מורה את דרכנו. לומדים ש"ס, בבלי, ירושלמי, טור, שולחן ערוך, ספרא וספרי. הכל אמת אך לאן הובילו אותי הדברים? מה שווה לדעת את הכל ולעשות הפוך? ועל מושג ביראת שמים יש ללמוד מהמעשה שהיה עם רבינו הקדוש, אור שבעת הימים, ה"בעל שם טוב" זיע"א, שפעם אחת הלך בשדות העיר מעזבוו ותלמידיו עימו. דיברו בסוד שיח שרפי קודש על התורה ועל העבודה והנה הגיע זמן תפילת המנחה, וה"בעל שם טוב" הקדוש ביקש מים לנטילת ידים לפני התפילה, כמבואר בהלכה בשולחן ערוך. נפוצו כל התלמידים על פני השדה לחפש מים אך אין, הכל יבש, סגור ומסוגר וחזרו בפחי נפש לרדם. מיד נתכרכמו פניו והחלו לנחמו, שהרי עסקו בתורה ותפילה ואונס גמור יש כאן, אך לא השפיעו מאומה על ה"בעל שם טוב". אמר להם להתמתין שם והלך לבדו בין העצים. תלמידו "בעל התולדות" הקדוש זיע"א עקב אחריו בסתר, ומה ראו עיניו ושמעו אוזניו? את הלא יאמן! ה"בעל שם טוב" הקדוש התחיל לכוות להשם יתברך, ואמר לו: ריבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך שמעודי לא עברתי על רצונך, עתה רצוני להתפלל לפניך ומים אין לרחיצת ידים, ואיך אעבור על הלכה ולא אטול ידי לפני בואי לפניך. אנה ה', אם תיתן לי מים מוטב ואם לא אגא טול את נשמתו והרגני נא הרוג, כי מה לי טעם לחיות בעולם ולעבור על רצונך?, והוא טרם כילה לדבר והגיע אחד התלמידים בריצה שמצאו מים נובעים מן האדמה, והלך ה"בעל שם טוב" הקדוש ורחץ את ידיו והתפלל בשמחה. לאחר התפילה אמר לתלמידו "בעל התולדות", איך לא ראה את המים לפני כן? אך תלמידו ידע היטב מהיכן באו המים? והמעייני הזה נובע עד היום בעיר מעזבוו ואפילו הגויים הערלים קוראים לו "מעייני הרבלי", ורבים נוסעים לשם לשתות מהמים שנעשו מתפילתו הטהורה של ה"בעל שם טוב", ללמדנו את המסירות שצריכה להיות לאדם בעבור מים לנטילה. ומה נענה אנו שהברזים מצויים לידנו ובלחצת כפתור (ויש בעין אלקטרונית בלבד), המים זורמים תמים וקרים להנאתו של האדם? וכי יהיה לנו תרוץ או תשובה על רפיונו בקיום התורה והמצוות? אין זה אלא מחסרון ביאת שמים שבנו, שאלמלא כן היו נראים הדברים אחרת.

(בן פורת יוסף)

על רבינו ה"חתם סופר" זיע"א, שהיה מאוד קפדן במושגים של יראת שמים, והיה בוחן את תלמידיו בדברים הקטנים ביותר. ופעם קרה והגיע אליו איזה תלמיד להבחין על הש"ס ובדרך ראה ה"חתם סופר" שהתלמיד דרך על הסכך של הסוכה, שהיה מוטל ברחוב לאחר ימי החג. גער בו ה"חתם סופר" וזרק אותו מלפניו. התלמיד שהרגיש את עצמו פגוע, שאל את רבו מה סיבת הכעס ומה חטא שדחאו רבו עד כדי כך? ענה לו ה"חתם סופר": תלמיד שדורך על סכך ששימש לסוכה מבלי רגש של יראת שמים, הרי זה פסול ואינו ראוי להיות חכם בישראל! איזו תקיפות ועל מה? אך מי שיש בו יראת שמים אינו מסוגל להבין אחרת. ושוב מעשה היה עימו באברך חכם ומפולפל שרצה להבחין על ד' חלקי שולחן ערוך, ואף רצה לקבל תעודת הוראה מרבינו ה"חתם סופר", ואכן קבע לו הרב זמן למבחן ביום פלוני ובשעה פלונית, הגיע היום המיוחל והאברך הגיע ל"חתם סופר" ודפק בדלת, אמר הרב: יבוא, והאברך נכנס מבלי לנשק את המזוזה בכניסתו. ראה זאת ה"חתם סופר" וחשב שרק מקרה הוא מחמת התרגשותו או בלבולו, וסימן לו לצאת לכמה רגעים. יצא האברך ושוב לא נשק את המזוזה. עברו דקות ספורות וביקש ה"חתם סופר" להכניס את האברך וגם הפעם לא נשק את המזוזה בכניסתו. ראה זאת ה"חתם סופר" ואמר לאותו אברך: אדם שלא מנשק את המזוזה בכניסתו וביציאתו לא ראוי להיות רב בישראל, וסילקו מעל פניו. אלו דוגמאות קטנות למושגים גדולים של יראת שמים, וכי מה קשור רב בישראל לנישוק מזוזה, ומה הקפדא על תלמיד שדורך על הסכך לאחר סוכות בו בזמן שגמר את הש"ס? אך רבותינו למדונו שיש אנשים שגומרים את הש"ס, ויש אנשים שהש"ס גומר אותם. זו לא חוכמה ללמוד, זו חוכמה יותר גדולה לבדוק מה למדתי ומה אני מקיים? ושמעתי שהרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א בילדותו הלך להבחין בשולחן ערוך יורה דעה אצל רבינו הקה"ט ציס"ע קדוש יאמר לו, הרבי רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א, וכשאמר הרבי רבי יואל "למדתי" יורה דעה תקנו הרבי רבי מרדכי ואמר לו: אותי לא מעניין מה למדתי, אותי מעניין מה היורה דעה לימד אותך. וזאת כדי להשריש בו את האמת הזו מקטנותו שאין דבר כזה

והייתם לי סגולה

סגולה להגיע בשלום למחוז חפצו, שיתן לו חבירו לפני שיוצא לדרך מטבע שיתן לצדקה כשיגיע למחוז חפצו, ועל ידי כן יהיה שליח מצוה, ושלוחי מצוה אינם ניזוקים.

סגולה ליוצא לדרך, שיתן קודם צאתו לדרך כמה פרוטות לצדקה, שנאמר: "צדק לפניך יהלך וישם לדרך פעמיו".

(הבית היהודי)

מדברי ראש הישיבה הרב"ג ר' יוסף מוֹגֵרֵב שליט"א

חינוך הבנים

כיצד מגיבים?

בספר "אדני החינוך" הביא כשהילד מביע רגשות, אין שום צורך חינוכי ולא כדאי להגיב תגובה חינוכית. עדיף להמתין עד שתנוח דעתו וישקע קצפו. לדוגמא: כאשר ילד ממורמר על המורה שלו, ישנן שתי אפשרויות מוכרות לטיפול בבעיה: להצדיק את הילד ולפגוע במעמד של המורה - דרך זו מקובלת על פי השיטות המערביות שהם בכלל נגד סמכות. אפשרות שניה להצדיק את המורה ולא את הילד, ואז עלולים לפגוע רגשית בילד ולגרום לו להתמרמרות ובאמת לא דרך זו טובה, ולא דרך זו טובה. אם כן את מי נצדיק? תשובה: מי אומר שאנו חייבים להצדיק מישהו? אפשר לומר לילד בפשטות: אני מבין שזה מאוד כאב לך, שמאוד מפגעת. אפשר גם להוסיף: אני מצטער יחד איתך. ברוב הפעמים הילד אינו מצפה ליותר מזה. כל מה שהוא זקוק כעת הוא לאוזן קשבת, לדעת ולהרגיש שיש מישהו שמזדהה עימו. לאחר שירגע אפשר להזכר בדוגמה שבה המורה שפגע בילד עשה פעם פעולה כלשהי לטובתו, אפשר להשתמש אפילו בסגנון מתחכם, לדוגמה אפשר לומר כך: "בעצם, המורה הזה הוא באמת אוהב אותך. אתה זוכר, כשהיית חולה הוא שלח לך משהו הביתה... אז מה אתה חושב, איך זה יכול להיות - מדוע היום הוא התנהג אליך כך? אולי הוא טעה, אולי אתה טעית..." רצוי למצוא דרכים לכיין את ההתמודדות, לכיוונים קצת פחות החלטיים. לגלות גמישות, לא להתמקד בכך ולא, שחור לבן. ותמיד להשתדל להקהות את הבעיה, אך חובתינו להזכיר מנהג דורות הראשונים שכאשר ילד היה בא לבכות לפני אביו ואמו על שהמלמד היכה אותו, היו נותנים מתנה כדי שהוא בעצמו יוליך אותה למלמד ויאמרו למלמד יישר כוחו (צרור החיים עמ' ק"ל). אומנם בימינו זו הנהגה שלא למעשה, אך את ידיעת עומק הענין חובה לזכור ולדעת. צריך להכניס לתודעת הילדים שהמחנך הוא סמכות שדבריו ומעשיו מתקבלים ללא הרהור וערעור, כך תוקל עליו מלאכת החינוך ותירבה הצלחתו. על הכל צריכים תפילה, וה' יעננו ביום קוראינו.

שְׁלוֹם בֵּית

לא זובל על הכסף?

בספר "יסודות הבית" הביא שכאשר התאכסן ה"חפץ חיים" זצ"ל פעם בבית נכדתו, אצל חתנו של בנו רבי לייב זצ"ל, שהיה מעשירי ביאליסטוק - ראה את נינתו כשהיא לבושה בשמלה יקרה. "מה מחירו של אריג מעין זה?" - שאל רבינו, והנינה לא ידעה להשיב, אך ציינה כי מדובר באריג משי טבעי, אשר דמיו מגיעים לכדי סכום ניכר בודאי... כאשר שמע רבינו את התשובה, לא יכול היה לכלוא את צערו. "כך שיערתיו!" - הוא אמר לנינה, והוסיף בכאב: "אינני מבין... הלא במחיר של אריג זה - בודאי ניתן היה לרכוש אריג כותנה שיסיפק לשלוש שמלות נאות, בהן ניתן להלביש עוד שתי נערות שאין להן מה ללבוש! כלום זה לא בזבוז? הכיצד יכול אדם ללבוש בגד ראוותני, בו בזמן שיודע הוא כי במחירו של בגד זה - יכול היה למנוע את בושתן של שתי נערות עניות, שהיו יכולות לעטות על עצמן בגד ראוי לשמו תחת בלויי סחבותיהן?" - התפלא רבינו, ולשאלה זו עדיין לא נמצאה תשובה עד עצם היום הזה... בהזדמנות אחרת, כאשר בנו - רבי לייב זצ"ל - נאלץ לצאת מן העיר לתקופת מה, וחשש מפני גנבים העלולים לרוקן את ביתו - התנדב רבינו לישון בבית ולשמור עליו מפני אורחים בלתי רצויים. בביתו של רבינו - לא היה נחוץ שמירה שכזו, שכן בלאו הכי לא היה מה לגנוב ממנו... אחד מתלמידיו שהצטרף אליו באותו לילה, והיה עימו כאשר הגיע אל הבית - מתאר את תגובתו למראה הבית אשר מלא היה ב"מותרות" לשיטתו של רבינו... היתה בו נברשת אשר הפיצה אור גדול, ואף ריהוט עשיר ביותר ביחס לריהוט הרעוע של רבינו בעצמו... רבינו הביט כה וכה, סקר את הבית, ולבסוף נעצרו עיניו על מגירת הנעליים... המגירה, מאוכסנים היו נעליים, מגפים וסנדלים... רבינו, אשר לא הצליח בשום אופן להבין לשם מה זקוק אדם לשלושה סוגים שונים של מנעלים לרגליו - לא יכול היה להתאפק: "מה נורא הדבר כשהאדם משקיע ראשו ברגליו, כמה להנעילן, במקום שישקיע ראשו בתורה!!!" - התבטא... וכן ידוע הסיפור אודות בתו של ה"חפץ חיים" זצ"ל, הרבנית פייגא זקס, אשר פעם בצעירותה - קנתה לעצמה את סידור "קורבן מנחה" - שבאותם ימים היה יקר למדי, הרבה יותר מאשר כל סידור אחר. כאשר הבחין רבינו בסידור שבידה - הוא התעניין למקורו, ומשנענה כי בתו רכשה אותו בכספה עבור עצמה - אמר לה בנימה של תרעומת: "כלום לא חבל על הכסף? הרי הקב"ה מקבל כל תפילה, מכל סידור שהוא! לשם מה להוציא כסף מיותר על סידור יקר?". הבת, אשר ראתה עד כמה גורם הדבר צער ועוגמת נפש לאביה - כבר הציעה להחזיר את הסידור החדש לחנות, אולם רבינו הורה לה שלא לעשות כן. "אחרי שקונים - לא מחזירים!" - הוא אמר, אולם היתה לו עצה אחרת בעבורה... הוא סיכם, שיכנס עמו ל"שותפות" בסידור החדש, כאשר באופן זה - יהיה הסידור מיועד עבור שני אנשים ולא עבור אחד בלבד, ואזי, ההוצאה החריגה אינה כה נוראה - באשר היא נעשית בעבור שניים... ואומנם, הבת כמובן קיבלה את עצתו של אביה הגדול, נכנסה עימו לשותפות בסידורה, ורבינו הקפיד להביא את השותפות הזו לידי ביטוי מעשי - כאשר היה נוטל עימו את הסידור בצאתו למסעותיו; ללמדך, מה נחשב ל"מותרות" בעיניו של ה"חפץ חיים" זצ"ל... ומכאן אלינו... שכן גם אם סבורים אנו שאיננו יכולים להסתדר בלא מעט "מותרות" מעין אלו, ברור כי עלינו לפחות לשאוף לצמצום ניכר בצרכים אותם אנו מגדירים כ"הכרחיים"... אם נעשה כך - אין ספק שחינו יהיו למאושרים יותר!

אמרי שפר

- **הרה"ק רבי אברהם דב מאברץ אומר:** על ידי עונה: מעלים גם את המצוות שעשה על מנת לקבל פרס.
- **הרה"ק רבי אריה ליב מגור אומר:** הכנעה הבאה מתוך השגה והתרוממות, סימן הוא לאהבה אמיתית.
- **הרה"ק רבי מרדכי מלכנויץ אומר:** כאשר עומדים על הארץ, בטוחים יותר שלא יפלו מאשר כשעומדים בגובה.
- **הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר אומר:** מדוע מברכים "להתעטף בציצית" ולא "להתעטף בטלית"? - משום שהציציות תלויות למטה וגררות על פני הקרקע בעונה ובשיפלות, לכן הן העיקר.

(פתגמים נבחרים)

על כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

ה'תש"ל

פעמים - **אמר המגיד מדובנא זצ"ל** - האדם טרוד בעניין כל שהוא וחושב בליבו עצות איך לנהוג - האם כן או אחרת, ובמחשבותיו ותכניותיו הוא בונה ערים והורס מדינות... אל לו לאדם לשכוח כי הכל מאת ה' יתברך המקיים אותו ואת כל מעשיו, וכמו שנאמר: "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך". **משל** למה הדבר דומה - אמר המגיד - לעני אחד שהיה מהלך בדרך וצרוותיו על שכמו, לפתע חלף עבר על פני עשיר אחד אשר ישב במרכבה הדורה רתומה לסוסים אבירים. ראה העשיר את ההלך העני, ורחמיו נכמרו עליו. הורה העשיר לרכב שיעצור את המרכבה, והזמין את העני שיעלה הוא ומטלטליו אל המרכבה ויסעו יחד אל מחוז חפצם. שמח העני ועלה, והמרכבה שבה ויצאה לדרכה בשעטה. כעבור כברת דרך, שם לב העשיר כי העני יושב וצרוותיו על שכמו. מדוע אינך מניח את חפצך? - שאל העשיר - והלא הצרוות כבדים! אכן - נאנח העני - אולם אין ברצוני להכביד על המרכבה. שוטה שכמוך - צחק העשיר - וכי מי נושא אותך ואת משאך? האם לא המרכבה?... כן הוא גם **הנמשל** - אמר המגיד - "רבות מחשבות בלב איש", אבל יש לזכור כי שום מעשה אינו מכוחו של האדם אלא מאת ה'.

(משל למה הדבר דומה)

פעם נסע רבי ישראל מאיר הכהן בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל ברכבת. בקרון ישב יהודי נוסף והשניים שוחחו ביניהם. אמר לו, רבי יהודי - שאל ה"חפץ חיים" - האם קובע אתה עתים לתורה? אליבא דאמת - ענה האיש - אין עתותי בידי, שכן סוחר אני, ועול הפרנסה רובץ על כתפי. משעת בוקר מוקדמת ועד שעת לילה מאוחרת טרוד אני בעסקי מסחרי, שאם לא כן יקדימני אחר ויקפח את פרנסתי. טועה אתה - אמר ה"חפץ חיים" - אמשול לך **משל** למה הדבר דומה? לאדם אחד שנסע לעיר הבירה כדי לדבר עם שרי המלך בעניין חשוב. ישב האיש בקרון הרכבת ובקוצר רוחו נדמה היה לו כי הנסיעה איטית. מה עשה? הסיר האיש את מעילו, הפשיל את שרווליו ובכל כוחו דחף את דופן קרון הרכבת מבפנים... מה עתה עושה? תמהו שאר הנוסעים. יודע אני - אמר האיש - כי בשעה שהסוס מושך את עגלתי, והוא מתקשה במעלה ההר, יורד אני מן העגלה ומסייע לו על ידי כך שאני עוזר בדחיפה... גם כאן אני דוחף את הקרון כדי שיסע מהר יותר... כפרי שכמוך - צחקו הנוסעים - וכי באמת סבור אתה כי בכוחך הדל הנך מסייע לקטר הרכבת בעל הכוח העצום? ועוד כשאתה בפנים הרכבת?... כן הוא גם **הנמשל** - אמר ה"חפץ חיים" - הקדוש ברוך הוא מלך מלכי המלכים דואג לכל בריותיו וזן את כל העולם כולו ברחמיו. האם באמת חושב אתה כי על ידי טרחתך בענייני פרנסתך יגדלו הכנסותיך?...

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ אין לשבת בבית הכנסת במקום הקבוע לאביו, וכן אין לבת לשבת במקום הקבוע לאמה בעזרת הנשים, אלא אם קיבלו רשות מהאב או מהאם.
- ✓ אין לקבוע את מקום התפילה בבית הכנסת תוך שמונה טפחים (64 ס"מ) בסמוך לפתח, כיון שיש לחוש שיביט לחוץ ותופרע כוונתו, וגם כדי שלא תיראה עליו ישיבת בית הכנסת כמשא, שיושב סמוך לפתח כדי שיוכל לצאת מהר. ומכל מקום אם הפתח אינו פתוח ישירות לרשות הרבים (שבכך אין חשש שיביט לחוץ), וגם זהו מקומו הקבוע (שבכך אין חשש שתיראה עליו ישיבת בית הכנסת כמשא), רשאי לשבת שם. ועל כל פנים לפני שמתחיל להתפלל, ישנה שיעור הליכת שמונה טפחים, כדי שתתיישב דעתו עליו ויתפלל בכוונה.
- ✓ צריך שלא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הקיר בשעת תפילת שמונה עשרה, שאם יש לפניו דבר שחוצץ בינו ובין הקיר, הוא מסתכל בו ומבטל כוונתו. וגם מפני שהתפילה היא כמו הקרבת קורבן שהחציצה פוסלת בקורבן.
- ✓ הנאמר בסעיף הקודם שצריך שלא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הקיר, אינו אלא למצוה מן המובחר, ואין בו איסור כשצריך לכך מפני דוחק המקום, ולכן במקום שאין כל אחד יכול לעמוד בלי חציצה לכותל, אין למנוע את התפילה באותו מקום, אלא יעצום עיניו בשעת התפילה, או יתפלל מתוך סידור, כדי שיוכל לכוין היטב בתפילה.
- ✓ דבר קבוע כגון ארון ותיבה אינם חוצצים, וכן ספסלים הקבועים בבית הכנסת אינם חוצצים. ואין צורך שהספסלים יהיו קבועים בקרקע ממש, אלא כל שזרעם להיות במקום זה מועיל הדבר.
- ✓ סטנדר (עמוד תפילה) המשמש לצורך התפילה, או שולחן שעל גביו מניח את הסידור אינו חוצץ, אף אם הוא גבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים.
- ✓ מיטה המיוחדת לשכיבה ואין דרך לטלטלה ממקום למקום, נחשבת לדבר הקבוע ואינה חוצצת. ואם מטלטלים אותה ממקום למקום הרי היא חוצצת, וטוב להחמיר גם במיטה שלא מטלטלים אותה שלא להתפלל כנגדה.
- ✓ אם עומד בינו לבין הקיר אדם אחר - אינו חוצץ. ויש מי שאומר שיש ליהרר מלהתפלל אחורי שום אדם, וטוב לחוש לדבריו. וכל זה הוא זהירות בלבד, שיש ליהרר בזה כשאפשר, אבל בבית הכנסת שאי אפשר ליהרר בזה (כי אין אפשרות שכל המתפללים יעמדו נגד הכותל בלי הפסקת אדם), מותר להתחילה להתפלל אחורי אדם, אלא שהמדקדק במעשיו יראה שיהיה לו מקום קבוע נגד הכותל.
- ✓ אם האדם עומד להתפלל ברחוק ארבע אמות מהדבר החוצץ, אין בו חשש של חציצה, כיון שנחשב לרשות אחרת.
- ✓ אין נכון להתפלל (תפילת שמונה עשרה) כנגד בגדים מצויירים או כנגד תמונות וציורים התלויים על הקיר, כיון שעלול להפריע לו לכוין בתפילה. ולכן יש ליהרר שלא לצייר בכותל בית הכנסת ציורים נגד פניו של אדם אלא למעלה מקומת איש. ואם בכל זאת נזדמן לאדם להתפלל כנגדם יעצום את עיניו. וכן אם עומד כנגד פרוכת מצוירת, יעצום עיניו או יתפלל מתוך הסידור.
- ✓ אסור להתפלל כנגד מראה אפילו עם עיניו עצומות, כיון שנראה כמשתחוה לבבואה שלו, ויש שכתב טעם נוסף לאסור בזה, שאם במקרה יפתח את עיניו, יסתכל על עצמו ועל כל הסובב אותו ותופרע כוונתו, מה שאין כן כשהכותל מולו.
- ✓ יש להקל להתפלל שמונה עשרה כנגד חלון סגור אף בשעות הלילה, ורק כנגד מראה אין להתפלל. ואם יכול להסיט את הוילון כנגד החלון, עדיף שיעשה כן.
- ✓ מותר להתפלל נגד זכוכית של חלון, וכן מותר לקבוע לוח "שיווי" המוסגר בזכוכית, ולתלותו בכותל שכנגד המתפללים, ומותר להתפלל כנגד תפילת שמונה עשרה.

(התפילה והלכותיה)